

Föreläsare

Elza Dunkels

Är det verkligen fred vi vill ha?

Skrämsel leder inte till säkrare surfning

- De flesta barn och unga har välfungerande strategier för att hantera faror på nätet. Det är vi vuxna som går igång och drar en massa felaktiga slutsatser, säger Elza Dunkels, doktor vid Institutionen för Interaktiva medier och lärande vid Umeå universitet.

Elza Dunkels är expert på ungas internetanvändande och medförfattare till Kids Online, en i dagarna utgiven bok med europeiska forskningsartiklar som handlar om ungas säkerhet på nätet. Den 6 oktober föreläste hon på Nordisk storstadskonferens i Göteborg.

- Min forskning inom ramen för EU Kids online har handlat om att studera de tips och råd som brukar ges till unga internetanvändare och ställa dessa i relation till den kunskap vi har idag om faror på nätet. Dessvärre visar det sig att många av de råd som cirkulerar inte har någon förankring i vetenskaplig kunskap, säger Elza Dunkels.

Hennes egna råd till vuxna när det gäller ungdomars surfande på internet går ofta på tvärs med det vi tidigare har hört.

Låt unga surfa ostört

Ett av råden är till exempel att ungdomar ska få sitta ostört och surfa, gärna med skärmen vänd från dörröppningen. Strunta alltså i att ha datorn mitt i vardagsrummet för att ha koll utan respektera istället ungas integritet. Andra råd är att som vuxen vara nyfiken, intresserad och att hålla sig lugn.

Vi vuxna behöver inte "nätvandra" utan det handlar mer om att bygga en bra relation där ungdomen känner att den kan ta upp sådant som är konstigt. Men om ett förtroende leder till förbud, fördömanden och panikslagna varningar leder det bara till att ungdomen slutar berätta.

Smulor på tangentbordet stort problem

En av slutsatserna som Elza Dunkels drar utifrån sin forskning om ungas Internet-användning är att kunskap om unga och nätet måste sättas i ett sammanhang. Vid ett tillfälle frågade man till exempel unga om de hade tittat på sexsidor på nätet. Frågan var formulerad så att ungdomar uppfattade att deras erfarenhet av porrsurfning var det intressanta.

Enkäten missade alltså majoriteten ungdomar som letade sexualupplysning på nätet. En annan slutsats är att de flesta barn har utvecklade motstrategier mot det de uppfattar som negativt på nätet. De läser snabbt signalerna och "blockar" oönskade kontakter.

- Vi vuxna tror att våra barn utnyttjas av onda krafter om de visar upp sig på nätet men enligt forskning finns ingen koppling mellan att lägga ut info om sig själv och att utsätta sig för risk. De som letar efter barn att utnyttja hittar sårbara individer oavsett forum och fysisk plats, säger Elza Dunkels. När man frågade ungdomar vad de ansåg vara det mest problematiska med internet var det inte nätpedofiler och mobbning utan datavirus, att datorn hänger sig, tidsbegränsning för datoranvändning och att smulor fastnade mellan bokstäverna på tangentbordet.

En tredje slutsats är att vi måste se att det pågår ett lärande vid datorn som vuxna inte alltid känner igen och som skolan inte alltid erkänner. Unga pojkar som till exempel spelar Wow (World of Warcraft) får toppbetyg i engelska och andra ämnen för att de lär sig så mycket av spelet.

Provocerande forum

Elza Dunkels berättade också under sin föreläsning om sajter som Pro An(orexi)a och Pro (Buli)Mia. De är exempel på två intresseforum på internet där anorektiker och bulimiker har hittat en frizon för att berätta om svält och hetsätning som livsstil och inte som en livshotande sjukdom. Här ger man råd och tips och stöttar varandra mot en omvärld som inte förstår och som motarbetar.

- Antingen kan man bli provocerad eller så kan man se bloggarna som en öppning mot mer kunskap, säger Elza Dunkels.

Lägg inte ut dig

Många vuxna förfasar sig över ungas bilder på Bilddagboken eller Facebook. Elza Dunkels frågade en tonåring om hon inte var orolig för att bilder hon lagt ut från en fest skulle kunna vändas mot henne i framtiden. Flickan tittade på Elza som om hon inte förstätt frågan och sa: ”Jamen, då var jag väl på den festen då.”

Elza Dunkels tolkar detta som att den yngre generationen många gånger är ärligare än vi vuxna. Man står för det man gjort medan vuxna låtsas som om det aldrig hänt.

Det finns också något förlåtande i attityden, menar hon. Man visar upp beteenden och situationer ur sitt liv men dömer inte på samma sätt som vuxna. Livet går vidare och det man gjorde igår gör man kanske inte idag.

